

College voor Toetsen en Examens

TERUGBLIK

CENTRALE EXAMENS TEKENEN,
HANDVAARDIGHEID EN TEXTIELE
WERKVORMEN HAVO EN VWO
EERSTE TIJDVAK 2023

November 2023

© 2023 College voor Toetsen en Examens, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag mits voorzien van een bronvermelding en zonder enige wijziging worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van het College. Het hergebruik van eventueel auteursrechtelijk beschermd werk van derden in dit werk is niet nader geregeld door het CvTE.

INHOUD

1	INLEIDING	4
2	RESULTATEN VAN DE QUICKSCAN	5
2.1	HAVO	5
2.2	VWO	6
2.3	VERGELIJKING HAVO EN VWO	7
3	RESULTATEN VAN DE VRAGENLIJST HAVO	8
4	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN HAVO	14
5	RESULTATEN VAN DE VRAGENLIJST VWO	16
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN VWO	23
7	CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN	25
8	BIJLAGE 1	26
9	BIJLAGE 2	31

1 INLEIDING

Jaarlijks vraagt het CvTE voor enkele vakken aan docenten een uitgebreide vragenlijst over het centraal examen tijdvak 1 in te vullen. De aanleiding voor deze enquête kan een verandering zijn van het onderwijsprogramma, een wijziging in de vorm van het centraal examen of meer algemeen de behoefte aan meer informatie over hoe docenten het examen waarderen.

Quick scan

Via WOLF (Windows Optisch Leesbaar Formulier) geven examinatoren per vraag de scores van hun kandidaten voor het centraal examen aan Cito door. Ten behoeve van de normering stelt Cito op basis van de WOLF-gegevens een toets- en itemanalyse van het centrale examen op. Via WOLF wordt de examinatoren gevraagd naar hun mening over de moeilijkheidsgraad, de lengte en de aansluiting op het gegeven onderwijs. Ook wordt de examinatoren gevraagd welk rapportcijfer zij aan dit centraal examen zouden geven. De resultaten van deze bevraging via WOLF worden weergegeven via de quick scan. De quick scan geeft een beeld van de mening van de docenten over het centraal examen nadat zij de eerste correctie hebben verricht.

De vragenlijst

Bij enkele vakken zijn de examinatoren ook ná de normering middels een uitgebreidere vragenlijst over het centrale examen eerste tijdvak bevraagd. Met de gegevens die door Cito door middel van de quick scan en vragenlijst zijn verzameld, beoogt het College voor Toetsen en Examens (CvTE) een representatief¹ beeld te verkrijgen van de meningen van de docenten over het centrale examen. Het CvTE kan dan bezien of in toekomstige centrale examens, ingespeeld kan worden op de wensen en opvattingen uit het veld. Met uitzondering van het rapportcijfer maken de vragen uit de quick scan eveneens deel uit van de vragenlijst. Het is mogelijk dat dezelfde vraag verschillend beantwoord is doordat de Quick scan vóór en de vragenlijst ná de normering is afgenomen.

Afnamegegevens

Cito stelt jaarlijks een digitaal examenverslag op de centrale examens: www.cito.nl. Kies: voortgezet onderwijs _ centrale examens _ Examenverslagen. Per centraal examen worden daar afnamegegevens weergegeven die zijn ontleend aan de Toets en Itemanalyse.

Terugblik

De resultaten van de Quick scan (paragraaf 2) en de vragenlijst (paragraaf 3) vormen samen met een overzicht van de antwoorden op de open vragen (zie bijlage 1 en 2) de terugblik op de centrale examens havo en vwo. De terugblik eindigt met conclusies naar aanleiding van de gepresenteerde gegevens.

De examens tehatex havo en vwo worden in één terugblik besproken. Dit maakt vergelijking van de oordelen van docenten over de twee examens en de syllabi mogelijk.

¹ Ten aanzien van de representativiteit van de steekproef moet worden opgemerkt dat er sprake is van een selectie uit de populatie aangezien het verzoek tot invullen van de uitgebreide vragenlijst uitsluitend is gedaan aan de vakdocenten die bij het invullen van WOLF een groepsrapportage hebben aangevraagd.

2 RESULTATEN VAN DE QUICKSCAN

Bron: www.cito.nl

2.1 HAVO

Wat is uw oordeel over de moeilijkheidsgraad van het examen?				
Ik vind het examen			Abs.	Perc.
te moeilijk			53	18%
moeilijk			172	59%
niet te moeilijk/niet te makkelijk			66	23%
makkelijk			2	1%
te makkelijk			0	0%
		N=	293	100%

Wat is uw oordeel over de lengte van het examen in verhouding tot de tijd die de kandidaat ervoor beschikbaar heeft?				
Het examen is			Abs.	Perc.
te lang			173	59%
precies goed			117	40%
te kort			3	1%
		N=	293	100%

Wat is uw oordeel over de inhoudelijke aansluiting van het examen bij het gegeven onderwijs?				
			Abs.	Perc.
zeer goed			0	0%
goed			50	17%
voldoende			137	47%
onvoldoende			85	29%
slecht			21	7%
		N=	293	100%

Welk cijfer zou u dit examen geven?				
Ik geef dit examen een:			Abs.	Perc.
	1		0	0%
	2		3	1%
	3		9	3%
	4		32	11%
	5		69	24%
	6		97	33%
	7		73	25%
	8		10	3%
	9		0	0%
	10		0	0%
		N=	293	100%

2.2 VWO

Wat is uw oordeel over de moeilijkheidsgraad van het examen?				
Ik vind het examen			Abs.	Perc.
te moeilijk			1	0%
moeilijk			67	28%
niet te moeilijk/niet te makkelijk			156	66%
makkelijk			13	5%
te makkelijk			0	0%
		N=	237	100%

Wat is uw oordeel over de lengte van het examen in verhouding tot de tijd die de kandidaat ervoor beschikbaar heeft?				
Het examen is			Abs.	Perc.
te lang			131	55%
precies goed			104	44%
te kort			2	1%
		N=	237	100%

Wat is uw oordeel over de inhoudelijke aansluiting van het examen bij het gegeven onderwijs?				
			Abs.	Perc.
zeer goed			22	9%
goed			110	46%
voldoende			101	43%
onvoldoende			4	2%
slecht			0	0%
		N=	237	100%

Welk cijfer zou u dit examen geven?				
Ik geef dit examen een:			Abs.	Perc.
	1		0	0%
	2		0	0%
	3		0	0%
	4		0	0%
	5		8	3%
	6		66	28%
	7		116	49%
	8		44	19%
	9		3	1%
	10		0	0%
		N=	237	100%

2.3 VERGELIJKING HAVO EN VWO

Het verschil in beoordeling van het examen havo en vwo is opvallend. Terwijl 74% van de respondenten havo te moeilijk of veel te moeilijk vindt, is dat percentage voor vwo 28. Ook de aansluiting op het onderwijs krijgt van de docenten met havo-examens een minder gunstig oordeel. Een goede tot zeer goede aansluiting op het onderwijs ziet 17% van de docenten. 55% van de vwo-docenten oordeelt dat de aansluiting van examen en onderwijs goed tot zeer goed is. Het gemiddeld cijfer voor het examen havo ligt met een 5,73 een vol punt lager dan voor dat van vwo, dat een 6,86 krijgt. Het oordeel over de lengte verschilt niet. Zowel het examen havo als vwo wordt als (te) lang ervaren.

3 RESULTATEN VAN DE VRAGENLIJST HAVO

3.1 VOORBEREIDING OP HET EXAMEN EN AANSLUITING BIJ DE SYLLABUS

Welke documenten gebruikt u bij de voorbereiding van uw leerlingen op het examen?				
	Altijd	Meestal	Zelden	Nooit
Een (combinatie van) methode(n)	49 (79,0%)	11 (17,7%)	2(3,2%)	0(0%)
September- en/of Maartmededelingen van CvTE	42 (67,7%)	11 (17,7%)	7 (11,3%)	2(3,2%)
Oude examens	57 (91,9%)	5(8,1%)	0 (0%)	0(0,0%)
Syllabus (gepubliceerd door CvTE)	47 (75,8%)	9 (14,5%)	6 (9,7%)	0 (0%)
Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens VO	33 (53,2%)	10 (16,1%)	13 (21,0%)	6 (9,7%)

Beantwoordt het examen aan de eisen die in de door CvTE gepubliceerde syllabus worden gesteld? Het examen beantwoordt		
volledig aan de eisen	2	3,2%
in voldoende mate aan de eisen	34	54,8%
in onvoldoende mate aan de eisen	21	33,9%
in het geheel niet aan de eisen	5	8,1%
Dit kan ik niet beoordelen	0	0,0%
Totaal	62	100,0%

Wat is uw oordeel over de inhoudelijke aansluiting van het examen bij het gegeven onderwijs?		
zeer goed	3	4,8%
goed	15	24,2%
voldoende	26	41,9%
onvoldoende	15	24,2%
slecht	3	4,8%
Totaal	62	100,0%

Het is de bedoeling dat uit de syllabus duidelijk blijkt welke stof de leerlingen voor het examen moeten kennen en kunnen. Wat is uw mening over de duidelijkheid van de syllabus?

goed	6	9,7%
Ruim voldoende	7	11,3%
voldoende	18	29,0%
onvoldoende	20	32,3%
slecht	11	17,7%
Dit kan ik niet beoordelen	0	0%
Totaal	62	100,0%

3.2 UITGANGSMATERIAAL, BRONNEN EN TEKSTEN

Aan de vragen gaan vaak korte inleidende teksten vooraf.

Wat is uw oordeel over de omvang van de inleidende teksten voor de beantwoording van de vragen?

Ik vind dat de teksten over het algemeen

te kort zijn	2	3,2%
precies lang genoeg zijn	38	61,3%
te lang zijn	22	35,5%
Totaal	62	100,0%

Hoe beoordeelt u de variatie van onderwerpen in het examen?

Ik vind de variatie van onderwerpen

goed	52	83,9%
Niet (zo) goed, te veel nadruk op beeldende kunst	7	11,3%
Niet (zo) goed, te veel nadruk op architectuur	3	4,8%
Niet (zo) goed, te veel nadruk op toegepaste kunst	0	0%
Totaal	62	100,0%

3.3 MOEILIKSHEIDSGRAAD

Wat is uw oordeel over de moeilijkheidsgraad van het examen?

Ik vind het examen

te moeilijk	9	14,5%
moeilijk	29	46,8%
niet te moeilijk / niet te makkelijk	23	37,1%
makkelijk	1	1,6%
te makkelijk	0	0,0%
Totaal	62	100,0%

Wat is uw oordeel over de mate waarin het examen de vaardige en minder vaardige kandidaten onderscheidt? Het onderscheidend vermogen is		
voldoende	25	40,3%
onvoldoende	32	51,6%
Kan ik niet beoordelen	5	8,1%
Totaal	62	100,0%

3.4 LENGTE

Wat is uw oordeel over de lengte van het examen in verhouding tot de tijd die de kandidaat ervoor beschikbaar heeft? Het examen is		
te lang	31	50%
precies goed	29	46,8%
te kort	2	3,2 %
Totaal	62	100,0%

3.5 TAALGEBRUIK

Hoe beoordeelt u de moeilijkheidsgraad van het taalgebruik in het examen? Ik vind het taalgebruik		
zeer moeilijk	7	11,3%
moeilijk	31	50,0%
precies goed	24	38,7%
te gemakkelijk	0	0,0%
Totaal	62	100,0%

Hoe beoordeelt u de duidelijkheid van het taalgebruik in de vragen en in de inleidende teksten? Ik vind het taalgebruik in de vragen en de inleidende teksten		
duidelijk	5	8,1%
grotendeels duidelijk	36	58,1%
vaak onduidelijk	19	30,6%
onduidelijk	2	3,2%
Totaal	62	100,0%

3.6 VRAAGVORM

In het examen komen reproductieve vragen (kennis) en productieve vragen (inzicht en toepassing) voor. Wat is uw mening over de verhouding tussen het aantal reproductieve vragen en het aantal productieve vragen?

Ik vind de verhouding tussen reproductieve en productieve vragen

goed	28	45,2%
Niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal reproductieve vragen	26	41,9%
Niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal productieve vragen	8	12,9%
Totaal	62	100,0%

Een gesloten vraag is een vraagvorm waarbij de kandidaat moet kiezen uit een beperkt aantal antwoordmogelijkheden die vooraf gegeven zijn. Een open vraag is een vraagvorm waarbij een kandidaat het antwoord zelf moet formuleren. In het examen worden zowel open als gesloten vragen gebruikt.

Wat vindt u van de verdeling van beide vraagvormen in het examen?

Ik vind de verdeling van de vraagvormen

goed	19	31,1%
niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal gesloten vragen	40	65,6%
niet (zo) goed ik heb liever uitsluitend gesloten vragen	2	3,3%
Totaal	61	100,0%

3.7 CORRECTIEVOORSCHRIFT

Het correctievoorschrift bestaat uit een algemeen gedeelte en een vakspecifiek gedeelte. In het algemene gedeelte staan de algemene regels voor de correctie van examenvragen. Het vakspecifieke gedeelte bevat het beoordelingsmodel met het bijbehorende scoringsvoorschrift.

In welke mate geeft het beoordelingsmodel u voldoende houvast om bij de antwoorden van een kandidaat te bepalen hoeveel scorepunten u moet toekennen?

Het beoordelingsmodel geeft mij bij

alle vragen voldoende houvast	4	6,5%
de meeste vragen voldoende houvast	49	79,0%
de meeste vragen onvoldoende houvast	9	14,5%
alle vragen onvoldoende houvast	0	0,0%
Totaal	62	100,0%

Hoeveel tijd hebt u gemiddeld per kandidaat besteed aan de correctie van het examen?		
minder dan 30 minuten	2	3,2%
tussen de 30 en 45 minuten	27	43,5%
meer dan 45 minuten	33	53,2%
Totaal	62	100,0%
Wat is uw mening over de gedetailleerdheid van het correctievoorschrift?		
Ik vind het correctievoorschrift		
te gedetailleerd	13	21,0%
voldoende gedetailleerd	32	51,6%
te weinig gedetailleerd	17	27,4%
Totaal	62	100,0%

3.8 VAKSPECIFIEKE VRAGEN

In het examen wordt een beroep gedaan op kennis van bekende kunstwerken/kunstenaars uit de syllabus. Daarnaast worden in het examen voor de kandidaat onbekende kunstwerken/kunstenaars opgevoerd. De verhouding tussen bekende en onbekende kunstwerken/kunstenaars in het examen is ongeveer 50%-50%. Wat is uw mening over deze verhouding? Deze verhouding vind ik		
goed	25	40,3%
niet (zo) goed, ik heb liever bekende kunstwerken/kunstenaars	27	42,5%
niet (zo) goed, ik heb liever onbekende kunstwerken/kunstenaars	2	3,2%
kan ik niet beoordelen	8	12,9%
Totaal	62	100,0%

In het examen wordt een beroep gedaan op zowel kennis van het thema als van op kennis van de basisstof. Wat is uw mening over de mate waarin een beroep wordt gedaan op kennis van het thema respectievelijk kennis van de basisstof? De mate waarin een beroep wordt gedaan op kennis vind ik ten aanzien van				
	goed	te groot	te klein	kan ik niet beoordelen
het thema	22 (35,5%)	15 (24,2%)	18 (29,0%)	7 (11,3%)
de basisstof	21 (33,9%)	5 (8,1%)	34 (51,8%)	2 (3,2%)

Tot op heden gold voor het CE Tehatex havo een jaarlijks wisselend thema dat aan het begin van elk schooljaar bekend gemaakt werd.

Vanaf 2023 geldt voor het CE havo het meerjarig thema Kunst en leven (dat gelijk is aan dat van het vwo-examen). Vanaf 2023 geldt voor het CE havo het meerjarig thema Kunst en leven. Anders dan in voorgaande jaren is dit thema in de syllabus uitgewerkt met enkele probleemstellingen en voorbeeldvragen, bedoeld om docenten en kandidaten in staat te stellen het examen gericht voor te bereiden.

In hoeverre helpen deze probleemstellingen en voorbeeldvragen over het thema docenten om de leerlingen concreter voor te bereiden?

	goed	een beetje	niet
de probleemstellingen helpen	16 (26,2%)	29(24,2%)	18(29,0%)
de voorbeeldvragen helpen	26 (42,6%)	29 (47,5%)	6 (9,8%)

3.9 KARAKTERISTIEK ANTWOORDEN OPEN VRAGEN

Er zijn 35 antwoorden geformuleerd. De syllabus werd 15 maal genoemd. Dat de syllabus havo geen tekstbijlage heeft zoals op vwo komt vaak terug in de antwoorden. De probleemstellingen worden niet als helpend omschreven in de voorbereiding op het examen en het is een gemis dat de stof van de syllabus vwo niet terugkomt in het examen havo.

De taligheid van het examen wordt 5 maal genoemd. De hanteerbaarheid van het correctievoorschrift en discussies met de tweede corrector komen 8 maal terug in de antwoorden.

Een ander punt vormt de ervaren afwezigheid van een veronderstelde kennisbasis om het examen goed te kunnen maken.

4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN HAVO

De Quick scan na het examen tehatex havo tijdvak 1 is door 231 van de in totaal 264 docenten ingevuld. De uitgebreide vragenlijst werd door 62 docenten (23%) ingevuld van wie 35 ook de open vraag gebruikten om een persoonlijke reactie op het examen te geven (zie bijlage). De voornaamste bevindingen uit de Quick scan en de uitgebreide vragenlijst zijn:

Waardering van het centraal examen

- Het gemiddeld cijfer dat docenten in de Quick scan aan het centraal examen havo geven is 5,73. 61% geeft het cijfer van een 6 of hoger, 39% een 5 of lager.
- De inhoudelijke aansluiting van het centraal examen bij het gegeven onderwijs is voor 64% 'voldoende' of 'goed'. 29% van de docenten vindt dit 'onvoldoende' en 7% 'slecht'. In de uitgebreide vragenlijst oordelen docenten positiever: 70,9% zegt 'voldoende', 'goed' of 'zeer goed'. Wat betreft aansluiting van het examen bij de syllabus geeft 58% aan dat dit 'volledig' of 'in voldoende mate' is. 42% geeft aan dat dit 'onvoldoende' of 'in het geheel niet' is.

Lengte en moeilijkheidsgraad van het centraal examen

- Wat betreft moeilijkheidsgraad geeft in de Quick scan 22,5% aan het examen 'niet te moeilijk/niet te makkelijk' te vinden. 58,8% vindt het examen 'moeilijk' en 8% 'te moeilijk'. In de uitgebreide vragenlijst zijn de uitkomsten gunstiger. Daar vindt 14,5% het examen te moeilijk en 46,8% het moeilijk. 37,1% vindt het examen niet te moeilijk of te makkelijk. In 2022 en 2021 waren deze cijfers anders; in 2022 vond 44% het examen 'niet te moeilijk/niet te makkelijk' en in 2021 40%. De N-term van 1,3 is licht hoger dan die van 2022 en 2021 (resp. 1,1 en 1,2), maar duidelijk hoger dan die van 2028 en 2019: 0,9 en 0,7.
- Ook in de uitgebreide vragenlijst is de vraag gesteld over het onderscheidend vermogen van het examen om verschil te maken tussen vaardige en minder vaardige leerlingen. 40,3% geeft aan dat dit 'voldoende' is en 51,6% onvoldoende. 8,1% van de respondenten geeft aan dit niet te kunnen beoordelen.
- De lengte van het examen is in de Quick scan voor een meerderheid van 59% 'te lang'; 40% noemt de lengte 'precies goed'. In de uitgebreide vragenlijst is de score wederom gunstiger: 50% vindt het examen te lang en 46,8% vindt het precies goed.

Syllabus havo

- Een geheel nieuw onderwerp voor de syllabus en een andere opzet van de syllabus vwo waren de redenen om in 2023 te kiezen voor een vragenlijst voor tehatex havo en voor tehatex vwo. De onderwerpen waren eender, maar de hoeveelheid tekstuele toelichting bij het onderwerp verschilt in de twee syllabi. De eendere vragenlijsten geven inzicht in het verschil in ontvangst van de examens havo en vwo die op de twee syllabi gebaseerd zijn.
- Uit de vraag naar de duidelijkheid van de syllabus bleek dat 50% de syllabus voldoende, ruim voldoende en goed vindt in duidelijkheid. De andere helft van de respondenten vond de syllabus onvoldoende of slecht (17,7%) duidelijk maken welke stof de leerling voor het examen moet kennen en kunnen.
- De probleemstellingen in de havosyllabus hielpen voor 47,5% van de respondenten een beetje, voor 26,2% van de respondenten hielpen deze niet en voor 26,2% juist goed. De voorbeeldvragen lijken wel geholpen te hebben in de voorbereiding van de leerlingen op het examen: 42,6% zegt dat de vragen goed geholpen hebben, 47,5% een beetje en 9,8% niet.

Gebruik van examendocumenten in voorbereiding van leerlingen

- In de uitgebreide vragenlijst is gevraagd welke documenten docenten gebruiken bij de voorbereiding van uw leerlingen op het examen. 79% van de docenten gebruikt hierbij 'altijd' een (combinatie van een) methode en nog eens 17,7% 'meestal'.
- Vrijwel alle docenten (91,9%) maken gebruik van oude examens.
- 53,2% raadpleegt de Regeling toegestane hulpmiddelen. De syllabus wordt door een minderheid van 75,8% van de docenten gebruikt. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat

de open antwoorden weleens erop kunnen wijzen dat de geraadpleegde syllabus niet alleen die van havo is, maar ook die van vwo.

- De Septembermededeling met de aanvullingen in januari en maart worden door 67,7% van de docenten gebruikt.

Uitwerking syllabus

- De verhouding 50% bekende en 50% onbekende kunstwerken volgens de voorschriften in de syllabus leverde op dat 43,5% liever meer bekende kunstwerken/kunstenaars zou zien in het examen. 40,3% vond de verhouding bekend-onbekend goed.
- De vraag naar de verhouding thematische kennis of juist basiskennis leverde voor de thematische kennis een ongeveer gelijke verdeling op over goede hoeveelheid, te veel en te weinig. Voor de basiskennis lag dat anders: 33,9% vindt de hoeveelheid basisstof goed en 54,8% vindt deze te klein. Maar 8,1% vond de hoeveelheid basisstof te groot.

Taalgebruik en taligheid

- De helft van de respondenten vindt de moeilijkheidsgraad van het taalgebruik in het examen 'moeilijk' en 11,3% vindt de taal 'zeer moeilijk'. 38,7% vindt de moeilijkheidsgraad 'precies goed'.
- De inleidende teksten bij de vragen worden door 61,3% van de docenten beoordeeld als precies lang genoeg en door 35,5% van de docenten als te lang.
- De duidelijkheid van de taal in de vragen en de inleidende teksten beoordeelt 66,2% van de respondenten als (grotendeels) duidelijk.

Vraagvorm

- In de uitgebreide vragenlijst is een vraag gesteld over de verhouding tussen open en gesloten vragen. 31,1% geeft aan dat de huidige verhouding 'goed' is. Een grote groep van 65,6% wil liever ook een aantal gesloten vragen. Slechts 3,3% opteert voor alleen gesloten vragen.
- De verhouding productieve en reproductieve vragen is voor 45,2% goed. 41,9% zou liever meer reproductieve vragen zien en 12,9% juist meer productieve vragen.

Correctievoorschrift

- In de uitgebreide vragenlijst is gevraagd in hoeverre docenten houvast ondervinden aan het beoordelingsmodel bij het toekennen van scores. 79% geeft aan 'bij de meeste vragen voldoende houvast' te hebben. 6,5% geeft aan 'bij alle vragen voldoende houvast' te ondervinden en 14,5% 'bij de meeste vragen onvoldoende houvast'.
- De mate van gedetailleerdheid is voor 51,6% voldoende, terwijl 27,4% het correctievoorschrift te weinig gedetailleerd vindt. Aan de andere kant staat 21% van de respondenten die het correctievoorschrift juist te gedetailleerd vindt.

5 RESULTATEN VAN DE VRAGENLIJST VWO

5.1 VOORBEREIDING OP HET EXAMEN EN AANSLUITING BIJ DE SYLLABUS

Welke documenten gebruikt u bij de voorbereiding van uw leerlingen op het examen?				
	Altijd	Meestal	Zelden	Nooit
Een (combinatie van) methode(n)	23 (54,8%)	12 (28,6%)	3 (7,1%)	4 (9,5%)
September- en/of Maartmededelingen van CvTE	31 (73,8%)	6 (14,3%)	3 (7,1%)	2(4,8%)
Oude examens	31 (73,8%)	9 (21,4%)	1 (2,4%)	1 (2,4%)
Syllabus (gepubliceerd door CvTE)	41 (97,6%)	1 (2,4%)	0 (0%)	0 (0%)
Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens VO	13 (31,0%)	10 (23,8%)	10 (23,8%)	9 (21,4%)

Beantwoordt het examen aan de eisen die in de door CvTE gepubliceerde syllabus worden gesteld? Het examen beantwoordt		
volledig aan de eisen	8	19,0%
in voldoende mate aan de eisen	29	69,0%
in onvoldoende mate aan de eisen	4	9,5%
in het geheel niet aan de eisen	0	0,0%
Dit kan ik niet beoordelen	1	2,4%
Totaal	42	100,0%

Wat is uw oordeel over de inhoudelijke aansluiting van het examen bij het gegeven onderwijs?		
zeer goed	6	14,3%
goed	27	64,3%
voldoende	8	19,0%
onvoldoende	1	2,4%
slecht	0	0,0%
Totaal	42	100,0%

Het is de bedoeling dat uit de syllabus duidelijk blijkt welke stof de leerlingen voor het examen moeten kennen en kunnen. Wat is uw mening over de duidelijkheid van de syllabus?		
goed	14	33,3%
Ruim voldoende	11	26,2%
voldoende	12	28,6%
onvoldoende	4	9,5%
slecht	1	2,4%
Dit kan ik niet beoordelen	0	0%
Totaal	42	100,0%

5.2 UITGANGSMATERIAAL, BRONNEN EN TEKSTEN

Aan de vragen gaan vaak korte inleidende teksten vooraf. Wat is uw oordeel over de omvang van de inleidende teksten voor de beantwoording van de vragen? Ik vind dat de teksten over het algemeen		
te kort zijn	0	0%
precies lang genoeg zijn	31	73,8%
te lang zijn	11	26,2%
Totaal	42	100,0%

Hoe beoordeelt u de variatie van onderwerpen in het examen? Ik vind de variatie van onderwerpen		
goed	38	90,5%
Niet (zo) goed, te veel nadruk op beeldende kunst	1	2,4%
Niet (zo) goed, te veel nadruk op architectuur	2	4,8%
Niet (zo) goed, te veel nadruk op toegepaste kunst	1	2,4%
Totaal	42	100,0%

Het is ongewenst dat uitgangsmaterialen (kunstwerken en andere bronnen in het examen) naar algemeen gevoelen aanstootgevend zijn voor bepaalde bevolkingsgroepen. Wat is uw mening over de aanvaardbaarheid van de uitgangsmaterialen? Ik vind de uitgangsmaterialen		
allemaal aanvaardbaar	32	76,2%
grotendeels aanvaardbaar	9	21,4%
grotendeels onaanvaardbaar	1	2,4%
allemaal onaanvaardbaar	0	0%
Totaal	42	100,0%

Hoe beoordeelt u de geschiktheid van de uitgangsmaterialen (kunstwerken en andere bronnen in het examen) voor de kandidaten?		
Ik vind de uitgangsmaterialen		
allemaal geschikt	27	64,3%
grotendeels geschikt	14	33,3%
grotendeels ongeschikt	1	2,4%
allemaal ongeschikt	0	0%
Totaal	42	100,0%

5.3 MOEILIKSHEIDSGRAAD

Wat is uw oordeel over de moeilijkheidsgraad van het examen?		
Ik vind het examen		
te moeilijk	2	4,8%
moeilijk	7	16,7%
niet te moeilijk / niet te makkelijk	31	73,8%
makkelijk	2	4,8%
te makkelijk	0	0,0%
Totaal	42	100,0%

Wat is uw oordeel over de mate waarin het examen de vaardige en minder vaardige kandidaten onderscheidt?		
Het onderscheidend vermogen is		
voldoende	32	76,2%
onvoldoende	7	16,7%
Kan ik niet beoordelen	3	7,1%
Totaal	42	100,0%

5.4 LENGTE

Wat is uw oordeel over de lengte van het examen in verhouding tot de tijd die de kandidaat ervoor beschikbaar heeft?		
Het examen is		
te lang	21	50%
precies goed	21	50%
te kort	0	0 %
Totaal	42	100,0%

5.5 TAALGEBRUIK

Hoe beoordeelt u de moeilijkheidsgraad van het taalgebruik in het examen? Ik vind het taalgebruik		
zeer moeilijk	1	2,4%
moeilijk	9	21,4%
precies goed	32	76,2%
te gemakkelijk	0	0,0%
Totaal	42	100,0%

Hoe beoordeelt u de duidelijkheid van het taalgebruik in de vragen? Ik vind het taalgebruik in de vragen en de inleidende teksten		
duidelijk	7	16,7%
grotendeels duidelijk	30	71,4%
vaak onduidelijk	5	11,9%
onduidelijk	0	0%
Totaal	42	100,0%

5.6 VRAAGVORM

Een gesloten vraag is een vraagvorm waarbij de kandidaat moet kiezen uit een beperkt aantal antwoordmogelijkheden die vooraf gegeven zijn. Een open vraag is een vraagvorm waarbij een kandidaat het antwoord zelf moet formuleren. In het examen worden zowel open als gesloten vragen gebruikt. Wat vindt u van de verdeling van beide vraagvormen in het examen? Ik vind de verdeling van de vraagvormen		
goed	26	61,9%
niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal gesloten vragen	15	35,7%
niet (zo) goed ik heb liever uitsluitend gesloten vragen	1	2,4%
Totaal	42	100,0%

In het examen komen reproductieve vragen (kennis) en productieve vragen (inzicht en toepassing) voor. Wat is uw mening over de verhouding tussen het aantal reproductieve vragen en het aantal productieve vragen? Ik vind de verhouding tussen reproductieve en productieve vragen		
goed	27	64,3%
Niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal reproductieve vragen	10	23,8%
Niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal productieve vragen	5	11,9%
Totaal	42	100,0%

5.7 CORRECTIEVOORSCHRIFT

Het correctievoorschrift bestaat uit een algemeen gedeelte en een vakspecifiek gedeelte. In het algemene gedeelte staan de algemene regels voor de correctie van examenvragen. Het vakspecifieke gedeelte bevat het beoordelingsmodel met het bijbehorende scoringsvoorschrift. In welke mate geeft het beoordelingsmodel u voldoende houvast om bij de antwoorden van een kandidaat te bepalen hoeveel scorepunten u moet toekennen? Het beoordelingsmodel geeft mij bij

alle vragen voldoende houvast	7	16,7%
de meeste vragen voldoende houvast	34	81,0%
de meeste vragen onvoldoende houvast	1	2,4%
alle vragen onvoldoende houvast	0	0,0%
Totaal	42	100,0%

Behalve het beoordelingsmodel bevat het correctievoorschrift algemene en vakspecifieke regels. Maakt u bij de correctie van het examen gebruik van deze algemene en vakspecifieke regels?

altijd	24	57,1%
soms	13	31,0%
zelden	3	7,1%
nooit	2	4,8%
Totaal	42	100,0%

Hoeveel tijd hebt u gemiddeld per kandidaat besteed aan de correctie van het examen?

minder dan 30 minuten	0	0,0%
tussen de 30 en 45 minuten	7	16,7%
meer dan 45 minuten	35	83,3%
Totaal	42	100,0%

Wat is uw mening over de gedetailleerdheid van het correctievoorschrift?

Ik vind het correctievoorschrift

te gedetailleerd	7	16,7%
voldoende gedetailleerd	29	69,0%
te weinig gedetailleerd	6	14,3%
Totaal	42	100,0%

5.8 VAKSPECIFIEKE VRAGEN

Wat is uw mening over de gedetailleerdheid van het correctievoorschrift?		
Ik vind het correctievoorschrift		
te gedetailleerd	7	16,7%
voldoende gedetailleerd	29	69,0%
te weinig gedetailleerd	6	14,3%
Totaal	42	100,0%

In het examen wordt een beroep gedaan op kennis van bekende kunstwerken/kunstenaars uit de syllabus. Daarnaast worden in het examen voor de kandidaat onbekende kunstwerken/kunstenaars opgevoerd. De verhouding tussen bekende en onbekende kunstwerken/kunstenaars in het examen is ongeveer 50%-50%. Wat is uw mening over deze verhouding?		
Deze verhouding vind ik		
goed	31	73,8%
niet (zo) goed, ik heb liever bekende kunstwerken/kunstenaars	9	21,4%
niet (zo) goed, ik heb liever onbekende kunstwerken/kunstenaars	2	4,8%
kan ik niet beoordelen	0	0%
Totaal	42	100,0%

In het examen wordt een beroep gedaan op zowel kennis van het thema als van op kennis van de basisstof. Wat is uw mening over de mate waarin een beroep wordt gedaan op kennis van het thema respectievelijk kennis van de basisstof?				
De mate waarin een beroep wordt gedaan op kennis vind ik ten aanzien van				
	goed	te groot	te klein	kan ik niet beoordelen
het thema	33 (78,6%)	6 (14,3%)	2 (4,8%)	1 (2,4%)
de basisstof	22 (52,4%)	2 (4,8%)	17 (40,5%)	1 (2,4%)

Vanaf 2023 geldt het thema Kunst en leven voor tehatex. Voor de uitwerking van dit thema in de syllabus is gekozen voor een andere opzet dan in voorgaande jaren. Het thema is uitgewerkt in probleemstellingen en een tekst die bestaat uit drie hoofdstukken. Is het niveau van de tekst naar uw mening passend bij de doelgroep (docenten en kandidaten die zich voorbereiden op het CSE)?		
veel te laag	0	0%
te laag	2	4,8%
passend	35	83,3%
te hoog	5	11,9%
veel te hoog	0	0%
Totaal	42	100,0%

Het thema Kunst en leven is uitgewerkt in drie hoofdstukken.

In hoofdstuk 1, getiteld 'leven en kunst', komt het beroepsmatige leven van de kunstenaar aan de orde. Hoofdstuk 2 is gericht op de persoonlijke kant van het leven van de kunstenaar en heet 'Leven voor, in en met kunst'. Hoofdstuk 3 heeft een ander karakter dan de eerste twee hoofdstukken. Het geeft inzicht in de theoretische achtergrond van de kunstgeschiedenis en kunstbeschouwing. Bevatten de verschillende hoofdstukken naar uw mening voldoende informatie voor de voorbereiding op het CSE?

Ik vind (kruis voor elk hoofdstuk een antwoord aan)

	te weinig informatie bieden	voldoende informatie bieden	teveel informatie bieden
Hoofdstuk 1	5 (12,2%)	35 (85,4%)	1 (2,4%)
Hoofdstuk 2	3 (7,1%)	38 (90,5%)	1 (2,4%)
Hoofdstuk 3	21 (50,0%)	20 (47,6%)	1 (2,4%)

5.9 KARAKTERISTIEK ANTWOORDEN OPEN VRAGEN

Er zijn 20 antwoorden geformuleerd. De syllabus werd 5 maal genoemd in een kritische context. Opvallend was dat de syllabus in die antwoorden gezien werd als volledig en aan de leerlingen kon worden uitgereikt. Er was een verzoek om oefenvragen bij de tekst en minder abstracte behandeling van de stof. Ook om uitbreiding en verdieping van de tekst werd gevraagd. Dat is zorgelijk, aangezien de tekstbijlage in de syllabus niet bedoeld is als leerlingtekst en als compleet.

De taligheid van het examen wordt 2 maal genoemd. De hanteerbaarheid van het correctievoorschrift en discussies met de tweede corrector komen 8 maal terug in de antwoorden.

Er waren ook complimenten voor het examen en voor de syllabus.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN VWO

De Quick scan na het examen tehatex vwo tijdvak 1 is door 194 van de in totaal 220 docenten ingevuld. De uitgebreide vragenlijst werd door 42 docenten (19%) ingevuld van wie 20 ook de open vraag gebruikten om een persoonlijke reactie op het examen te geven (zie bijlage). De voornaamste bevindingen uit de Quick scan en de uitgebreide vragenlijst zijn:

Waardering van het centraal examen

- Het gemiddeld cijfer dat docenten in de Quick scan aan het centraal examen havo geven is 6,86. 97% geeft het cijfer van een 6 of hoger, 3% een 5 of lager.
- De inhoudelijke aansluiting van het centraal examen bij het gegeven onderwijs is voor 98% 'voldoende' of 'goed'. 2% van de docenten vindt dit 'onvoldoende'. De percentages in de uitgebreide vragenlijst wijken af op het oordeel 'goed' en 'zeer goed'. Terwijl deze in de quick scan resp. 46 en 9 zijn, zijn de percentages in de uitgebreide vragenlijst 64,3 en 14,3.
- Wat betreft aansluiting van het examen bij de syllabus geeft 88% aan dat dit 'volledig' of 'in voldoende mate' is. 9,5% geeft aan dat dit 'onvoldoende' is.

Lengte en moeilijkheidsgraad van het centraal examen

- Wat betreft moeilijkheidsgraad geeft in de quick scan 66% aan het examen 'niet te moeilijk/niet te makkelijk' te vinden. 28% vindt het examen 'moeilijk'. Eén respondent vond het examen te moeilijk. In de uitgebreide vragenlijst gaan de uitkomsten sterker naar niet te moeilijk of te makkelijk: 73,8% oordeelt dat. In 2022 en 2021 waren deze cijfers anders in de quick scan; in 2022 vond 14% het examen 'niet te moeilijk/niet te makkelijk' en in 2021 36%.
De N-term van 1,0 is lager dan die van 2022 en 2021 (resp. 1,5 en 1,4).
Ook in de uitgebreide vragenlijst is de vraag gesteld over het onderscheidend vermogen van het examen om verschil te maken tussen vaardige en minder vaardige leerlingen. 76,2% geeft aan dat dit 'voldoende' is en 16,7% onvoldoende. 7,1% van de respondenten geeft aan dit niet te kunnen beoordelen.
- De lengte van het examen is in de quick scan voor een meerderheid van 55% 'te lang'; 44% noemt de lengte 'precies goed'. In de uitgebreide vragenlijst is de score wederom gunstiger: 50% vindt het examen te lang en 50% vindt het precies goed.

Syllabus vwo

- Een geheel nieuw onderwerp voor de syllabus en een andere opzet van de syllabus vwo waren de redenen om in 2023 te kiezen voor een vragenlijst voor tehatex havo en voor tehatex vwo. De onderwerpen waren eender, maar de hoeveelheid tekstuele toelichting bij het onderwerp verschilt in de twee syllabi. De eerdere vragenlijsten geven inzicht in het verschil in ontvangst van de examens havo en vwo die op de twee syllabi gebaseerd zijn.
- Uit de vraag naar de duidelijkheid van de syllabus bleek dat 88,1% de syllabus voldoende, ruim voldoende en goed vindt in duidelijkheid. De andere respondenten vonden de syllabus onvoldoende of slecht duidelijk maken welke stof de leerling voor het examen moet kennen en kunnen.
- De vragen specifiek over de syllabus vwo waren anders dan voor de syllabus havo. De vragen gingen vooral over de moeilijkheid van de tekst en de hoeveelheid informatie in relatie tot de voorbereiding op het examen. Het oordeel over het niveau van de tekst was dat deze passend is bij de doelgroep ervan, nl. docenten en leerlingen. 83,3% van de respondenten vond de tekst passend en 11,9% vond de tekst te moeilijk.
- Op de vraag of de tekstbijlage voldoende informatie verschafte bij de voorbereiding van de leerlingen op het CSE gaf 85,4% voor hoofdstuk 1 en 90,5% voor hoofdstuk 2 aan dat er voldoende informatie gegeven was. Over hoofdstuk 3 (het meest abstracte hoofdstuk) was de verdeling anders: 50% vond de informatie niet genoeg en 47,6% vond van wel.

Gebruik van examendocumenten in voorbereiding van leerlingen

- In de uitgebreide vragenlijst is gevraagd welke documenten docenten gebruiken bij de voorbereiding van uw leerlingen op het examen. 54,8% van de docenten gebruikt hierbij 'altijd' een (combinatie van een) methode en nog eens 28,6% 'meestal'.
- 73,8% maakt gebruik van oude examens en 21,4% doet dat meestal.
- De syllabus is het meest gebruikte document. 97,6% gebruikt deze altijd.
- 31% raadpleegt de Regeling toegestane hulpmiddelen altijd.
- De Septembermededeling met de aanvullingen in januari en maart worden door 73,8% van de docenten altijd gebruikt.

Uitwerking syllabus

- De verhouding 50% bekende en 50% onbekende kunstwerken volgens de voorschriften in de syllabus leverde op dat 21,4% liever meer bekende kunstwerken/kunstenaars zou zien in het examen. 73,8% vindt de verhouding bekend-onbekend goed.
- De vraag naar de verhouding thematische kennis of juist basiskennis leverde op dat 78,6% de mate van beroep op thematische kennis goed vindt. 14,3% vindt het beroep daarop te groot. Beroep op de basisstof is goed volgens 52,4% van de respondenten. 40,5% acht het beroep op basiskennis te klein.

Taalgebruik en taligheid

- 21,4 van de respondenten vindt de moeilijkheidsgraad van het taalgebruik in het examen 'moeilijk' en één respondent (2,4%) vindt de taal 'zeer moeilijk'. 76,2% vindt de moeilijkheidsgraad 'precies goed'.
- De inleidende teksten bij de vragen worden door 73,8% van de docenten beoordeeld als precies lang genoeg en door 26,2% van de docenten als te lang.
- De duidelijkheid van de taal in de vragen en de inleidende teksten beoordeelt 88,1% van de respondenten als (grotendeels) duidelijk.

Vraagvorm

- In de uitgebreide vragenlijst is een vraag gesteld over de verhouding tussen open en gesloten vragen. 61,9% geeft aan dat de huidige verhouding 'goed' is. 35,7% wil liever ook een aantal gesloten vragen. Slechts één persoon (2,4%) opteert voor alleen gesloten vragen.
- De verhouding productieve en reproductieve vragen is voor 64,3% goed. 23,8% zou liever meer reproductieve vragen zien en 11,9% juist meer productieve vragen.

Correctievoorschrift

- In de uitgebreide vragenlijst is gevraagd in hoeverre docenten houvast ondervinden aan het beoordelingsmodel bij het toekennen van scores. 81% geeft aan 'bij de meeste vragen voldoende houvast' te hebben. 16,7% geeft aan 'bij alle vragen voldoende houvast' te ondervinden en 2,4% 'bij de meeste vragen onvoldoende houvast'.
- De mate van gedetailleerdheid is voor 69% voldoende, terwijl 14,3% het correctievoorschrift te weinig gedetailleerd vindt. Aan de andere kant staat 16,7% van de respondenten die het correctievoorschrift juist te gedetailleerd vindt.
- De algemene en vakspecifieke correctieregels worden door 57,1% van de respondenten gebruikt naast het beoordelingsmodel. 31% gebruikt deze soms. 11,9% gebruikt ze zelfden of nooit.

7 CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN

- De respondenten voor de examens havo en vwo vertonen een verschillende ervaring van het examen. Het havo-examen krijgt een cijfer dat een vol punt lager ligt dan het vwo-examen. Waaraan dat precies te wijten is, zou uitgezocht moeten worden.
- De aansluiting van het examen op de syllabus wordt meer ervaren bij het vwo-examen dan bij het havo-examen. Dat de syllabus en het examen niet op elkaar aansluiten voor 33.9% van de respondenten is voor havo het geval en dat is een hoog percentage. Bezien moet worden hoe in de communicatie over het examen en de syllabus de aansluiting verbeterd kan worden voor havo.
- De havo-docenten die de uitgebreide vragenlijst hebben beantwoord, zouden liever zien dat er minder open vragen zijn op het examen en meer gesloten. Daarin zit een verschil met de respondenten met vwo-examens. De verhouding tussen open en gesloten vragen zou een onderscheid kunnen zijn tussen het examens voor havo en vwo.
- De taligheid van het examen wordt met name op havo als problematisch ervaren. Het niveau ligt te hoog volgens de respondenten. Het verdient aanbeveling de taal in het examen kritisch te bekijken op abstractieniveau en op hoeveelheid, zeker het examen havo.
- De verhouding bekende en onbekende kunstenaars/kunstwerken is een aandachtspunt voor havo.

8 BIJLAGE 1

Antwoorden open vraag havo

Ik had voor havo tehatex niet de 50% bekende en 50% onbekende kunstenaars begrepen, altijd gedacht dat dit voor vwo en mavo meer geldt.
- Ik was heel erg lang bezig met nakijken van de examens. - De examens waren heel erg lang. - Ik vond sommige vragen heel erg moeilijk en daarnaast de antwoorden op het CV te beknopt
Ik vind het soms erg lastig te bepalen of een antwoord goed genoeg is om het maximale puntenaantal toe te kennen. Er is vaak ruimte voor discussie met de tweede corrector, te streng/te soepel is soms vaag bij ons examen. Algemene ontwikkeling en vooral goede taalbeheersing lijkt van tenminste even groot belang om punten te scoren als de kennis over kunst en kunstbeschouwing. Slimme leerlingen die niet hebben geleerd kunnen een voldoende halen. IJverige leerlingen zeggen regelmatig dat ze niet zo veel voordeel hadden van het bestuderen van de methode of het bezoeken van musea e.d., dat vind ik een beetje jammer.
Erg vervelend dat er geen tekstbronnen aangeboden worden in de HAVO syllabus, in tegenstelling tot de VWO syllabus.
Graag een syllabus met een stofomschrijving die duidelijker is met uitgebreidere aanbiedingsteksten en oefenvragen. (Zoals op het vwo). En graag stofbeperking! Voor een havist is de stofomschrijving te vaag en veel te breed. Want hoe moet je je voorbereiden op een examen dat geen/nauwelijks stofbeperking heeft met een thema dat door de hele kunstgeschiedenis "heenfiets"? Bovendien is de stofomschrijving niet duidelijk en het examen is te talig, met te veel interpretatievragen.
Correctie voorschrift geeft niet altijd een volledig spectrum van mogelijke antwoorden. Vaak komen kandidaten met correct volgens de vraag antwoord waar er niet over na gedacht is als een mogelijk antwoord in de correctie voorschrift. Dit leidt tot veel nood voor overleg en interpretatie. Soms wordt er niet goed genoeg gekeken naar de vraag en de correctie voorschrift gaat vanuit een bepaalde invalshoek, zonder na te hebben gedacht over andere interpretaties van de vraag, die wel een correct antwoord opleveren waar goed beredeneerd. Nogmaals dit vraagt veel inzicht van de corrector. Graag meer gesloten vragen ivm uren en uren nakijktijd.
De vragen die gesteld worden zijn vaak te ingewikkeld van aard. Er worden meerdere vragen in één vraag gesteld. Ook in het afgelopen examen regelmatig vragen waar de nadruk meer lag op leesvaardigheid dan op kennis. Het gedeelte waar specifiek voor geleerd kan worden, dit jaar de middeleeuwen, te weinig bevraagt. Vragen gingen veel over kunstbeschouwing en niet geschiedenis. Zeker in het gedeelte waarvan je weet dat specifiek aan bod komt verwacht ik meer kunstgeschiedenis vragen.
De syllabus is voor de Havo nog steeds niet meer dan een begrippenlijst Plus samenvattingen van Kunsthistorische stijlen/ stromingen Het thema óók voor het VWO trouwens voegt niets toe!! Maakt het zelfs ONnodig complex!!! Waarom niet alleen de kunsthistorie ??? en die beschouwen !! Voor Havo en Vwo écht al complex genoeg
De voorbereiding zou op verschillende manieren aangeboden kunnen worden bijvoorbeeld met een magazine, filmpjes, lesson up, power point, methode aangepast op thema. Werkgroepen en bijeenkomsten om lessen en ideeën te delen.

Het examen is te talig en daardoor wordt in de eerste plaats de leesvaardigheid getest ipv de kennis. Voor leerlingen met dyslectie en leerlingen met een allochtone achtergrond is op deze manier een extra struikelblok gelegd.
Ik zou graag een echte syllabus zien verschijnen zoals bij het vwo examen.
Helaas stonden er fouten in de vragen. Vraag 5 klopte niet taalkundig gezien met de optionele antwoorden. Er werd een algemene vraag gesteld en een specifiek antwoord verwacht. Jammer. Bij vraag 17 is de vraag onduidelijk gesteld. Er wordt gevraagd naar hoe bewust wordt gemaakt van vaste denkpatronen terwijl het antwoordmodel gericht is op het ontkrachten van de vaste rolpatronen. Jammer.
In algemene zin mag er iets maar aandacht voor (de interpretatie) van het beeld komen. Soms lijkt een vraag meer om een goede leesvaardigheid te gaan i.p.v. een beroep te doen op de beleving van de beschouwer van dat beeld. Als een vraag dan ook niet duidelijk aanstuurt/richting geeft om het gevraagde antwoord te verkrijgen, door onduidelijke formulering van de vraag, frustreert dat. Zeker als je een gevraagd antwoord, bijvoorbeeld het meester/gezel principe, wel in de les hebt weten te behandelen. Dit jaar waren de afsluitende vragen erg lastig, misschien ook iets om rekening mee te houden. De iets verminderde aandachtspanne aan het eind in acht nemen. Verder was de thematiek breed, door de keuze van kunstwerken prettig verbonden en daardoor goed gevonden (al waren er wat vragen die iets te veel op elkaar leken zoals bij het tapijt van Bayeux en de vragen over het religieuze beeldverbod). Opvallend: geen enkel olieverfschilderij in het examen, toch een rode draad door de kunstgeschiedenis. Begrijpelijk vanwege de middeleeuwen maar het examen behandelt meer dan dat.
Het blijft bij de HAVO met een nieuw thema gissen naar de manier van bevragen. Nu we de eerste examens hebben gehad is dat duidelijker.
Ik mis bij de voorbereiding van het examen Tekenen echt een Themakatern (tekstboek) wat aansluit op het thema Kunst en Leven. De leerlingen moeten nu heel veel leren (breed - alle kunststromen), waarvan een groot deel niet terug komt. Ook de oefenvragen en richtlijnen komen niet terug in het examen. Kunnen jullie geen Syllabus maken (net zoals bij geschiedenis) waar meer uitleg wordt gegeven bij het thema, de minimale eisen bij de kunststromen (en dan ook een betere dekking de leerstof) en begrippen.
Het is fijn dat er oefenvragen zijn opgenomen in de syllabus. Blijf het alleen erg jammer vinden dat de syllabus voor de havo geen passende inhoudelijke tekst heeft, die op havo niveau de probleemstellingen introduceren/toelichten. Daarnaast vind ik de 1e probleemstelling behoorlijk uitgebreid, (In hoeverre verschilt de beroepspraktijk van een moderne kunstenaar uit de 20ste of 21ste eeuw met die van een kunstenaar uit de middeleeuwen, renaissance, barok of negentiende eeuw?) Voorheen lag het accent voor 1800 op één bepaalde kunststroming, dit is nu ook het geval, dit jaar was het de middeleeuwen, alleen staan er vervolgens nog drie andere stromingen bij... vind dit een behoorlijke verzwaring. Sowieso vind ik 7 probleemstellingen behoorlijk uitgebreid voor de havo. Ook vind ik het correctievoorschrift soms zo beperkend, als een gehele klas één zelfde antwoord geeft wat niet in het antwoordmodel staat moet je het vaak fout rekenen. Dan hoop ik maar dat dit dan vervolgens in de normering terug te zien is. Het is constant woordwegen. Misschien is het een idee om wat meer handvatten te geven tijdens de correctie, bij verschillende vakken maken ze gebruik van landelijke verslagen een week na het examen met bevindingen die je erop na kunt slaan (geschiedenis VGN-verslag) Vonck-verslag en Minerva worden niet met alle examendocenten gedeeld en daardoor krijg je toch ongelijkheid in beoordelen. Als je netjes het antwoordmodel aanhoudt kan dit dus nadelig zijn voor je eigen leerlingen.
Kunst en Leven is een erg breed thema en ook door de probleemstellingen werd dit niet echt ingeperkt. Door de voorbeeldvragen krijg je wel een betere indruk wat je kunt verwachten en wat je in de les met de stof kunt doen. Daar heb ik me meer door laten leiden en volgens mij is dit wel okeegegaan met mijn leerlingen.

Ik heb deze enquête ingevuld voor HAVO Tehatex. Op het havo is geen sprake van een syllabus tekst (zoals op Vwo) dit is, juist voor havisten, een gemis. Gesteld is dat de syllabus Vwo ook door docenten geraadpleegd kan voor Havo kandidaten. Ik ben blij dat ik dat niet heb gedaan. Havo kandidaten dienen erg veel stof te beheersen en daarom pleit ik voor een eigen syllabus-tekst en/of een septembermededeling waarin gericht(er) toegewerkt kan worden naar het CE. De gestelde probleemstellingen heb ik onvoldoende (niet) teruggezien in het Havo examen. Terwijl we daar wél een heel jaar les mee gegeven hebben. Aanvankelijk was ik blij met de gelijkschakeling van thema Havo/Vwo. Inmiddels verlang ik terug naar een jaarlijks thema voor Havo.
Een indicatie van kunstwerken bij de probleemstellingen los van het oefenexamen zou ook voor de HAVO erg waardevol zijn. (Zoals dat bij VWO nu al het geval is) Bij Kunst en Leven is de thema-afbakening veel breder dan bij bijvoorbeeld 'Water' of 'De Verruimde Blik'.
De h5 leerlingen zijn erg gevoelig voor voorbeelden die hen ook aanspreken, dit kunnen ook oude kunstwerken zijn. Maar wat ik zie is dat ze de motivatie verliezen als ze 'niets' hebben met de voorbeelden. Bijvoorbeeld afbeelding 17 en afbeelding 23 (deze vraag was niet duidelijk voor de leerlingen). Er staan delen in die er niet perse in hoeven te staan, dit gaat over teksten, maar bijvoorbeeld ook figuur 2. De vraag bij afbeelding 21, 22 was erg ver gezocht, mogen ze eindelijk vormgevingsaspecten benoemen, doe dat dan in een voorbeeld waar dit ook duidelijk in te zien is.
Als mijn leerlingen de uitgebreide syllabus van het VWO hadden gehad en daarna het VWO examen hadden gemaakt, hadden zij een betere scores gehaald dan met dit examen en deze syllabus. Het zou fijn zijn als er ook een uitgebreide tekst voor HAVO zou zijn.
Er zijn veel te veel suggestieve vragen in het examen. Vragen over meningen, over mogelijke bedoelingen van kunstenaars. En veel te veel vragen die noch met de probleemstelling, noch met alle kunstgeschiedenis en kunstbeschouwing die we moeten behandelen, te maken hebben. Hierdoor komen de cijfers ook veel te dicht op elkaar te liggen en haalt er nooit eens iemand hoger dan een 7,5. Daarnaast zijn er vragen die je op verschillende manieren kunt lezen. Uit het antwoordmodel kan ik dan opmaken welke denkrichting de leerling op had moeten gaan maar die denkrichting zie ik als docent ook niet altijd meteen aan de vraag. Er kunnen veel meer vragen gesteld worden die echt over de stof gaan die we moeten behandelen met de leerlingen. Sowieso zou het fijn zijn als er bij elk blokje een stroming aan bod komt en iets van kunstgeschiedenis. Het kost zo enorm veel tijd om al die stromingen met alle kenmerken te behandelen en er komt op het examen zo ontzettend weinig daarvan aan bod. Heel droevig. Ook over alle beeldaspecten kan veel meer gevraagd worden. Nu gaat het vrijwel alleen over compositie en ruimte. Het examen sluit ook niet echt aan bij de belevingswereld van de leerlingen (wat wel beweerd wordt). In tijdvak 2 stond nu een vraag over de bewerking van ivoor en zilver. Dat ligt wel heel ver van leerlingen die tekenen als examenvak gekozen hebben. De syllabus en stofomschrijving zijn voor mij helder en bruikbaar. Het examen sluit hier echter onvoldoende bij aan in mijn ogen.
Er was een groot verschil tussen de examens 1e en 2e tijdvak, 1e tijdvak erg talig, en veel inzicht weinig architectuur en/ of herkenbare vormgeving. Het examen uit het 2e tijdvak was juist veel gevarieerder en veel meer wat je van een havo-examen verwacht.
In de septembermededelingen én vooraf werd echt aangegeven dat het havo - net zoals het vwo - met hetzelfde thema ging werken. Hoewel het havo geen tekstenbundel kreeg, kon je als docent de syllabus als leidraad voor je lessen nemen. Wat schetste mijn verbazing toen vwo wél echt gericht kunstenaars uit de syllabus kreeg en het havo geen enkele. bij het examen van het tweede tijdvak was het net zo. Hoe kan ik mijn havo-leerlingen goed voorbereiden als er zo weinig vanuit het thema gevraagd wordt. Juist een havoleerling is er bij gebaat kunstenaars te 'herkennen', zodat ze erkennen dat leren en powerpoints bekijken zin heeft. Nu had ik net zo goed geen aandacht aan het thema kunnen besteden. ik hoop echt dat dit volgend jaar anders is.
Tijdvak 1: veel te weinig vragen m.b.t. voorstelling en vormgeving, ook veel vage vragen. Weinig tot geen architectuur erin. Normaal is dat een heel blok. Veel kennis van stromingen b.v. Romantiek etc., kwamen niet aan de orde. Inmiddels Tijdvak 2 ook examen gezien en

beoordeeld, was in verhouding veel concreter, toetste wel de kennis van stromingen, Kunst&Leven onderwerpen. En correctiemodel volstond met veel kortere antwoorden. Minder ruis in het examen dan Tijdvak 1.
Wat ik in het afgelopen examen lastig vond voor de leerlingen is het taalgebruik in het examen en het ontbreken van mogelijke goede antwoorden in het correctievoorschrift. Het eerste en het laatste gedeelte vd vragen sloot minder goed aan bij de belevingswereld vd leerling en was te moeilijk (vraag 6 en de laatste vragen).
In de syllabus stond welke stijlen je allemaal moest kennen. Daar vind ik dan nauwelijks iets van terug in het examen! Van schilderkunst b.v. van de 19e en 20e eeuw alleen pop art, en dan ook nog indirect.
Ik vond het examen dit jaar veel te talig en bij vragen heel onduidelijk. Antwoorden waren vaak arbitrair (posters in laatste deel) of onvolledig (gezichtsuitdrukkingen en teksten in stripverhaal, verwijzing naar aantal kleuren in werk Graysin Perry ivm Bayeux en veel meer). Het kan beter, puntiger en vollediger. Dit leek eerder een examen maatschappijwetenschappen en Nederlands.
de Havo leerlingen zouden er baat bij hebben als ze een uitgebreidere examen syllabus zouden krijgen. ze verdrinken nu in de stromingen en vinden het onduidelijk wat ze precies moeten leren. het zou voor de leerlingen goed zijn als ze hetzelfde zouden krijgen als de VWO leerlingen. je zou het eerder andersom verwachten HAVO een uitgebreide Syllabus met kunstenaars en uitleg van het onderwerp en bij de VWO een syllabus met alleen de stromingen en begrippen.
De vragen uit het laatste blok waren slecht. De score daarvan was zeer laag wegens onduidelijke vraagstelling en te hoog abstractieniveau. De syllabus heeft bijna geen toegevoegde waarde. Alleen de proef-examenvragen boden enige houvast. De voorbeeldvragen kunnen net zo goed niet afgedrukt worden in de syllabus. Er wordt nl. alleen maar een vraag genoemd, er staat geen afbeelding bij en ook het antwoord is niet gegeven. Hier kan geen leerling zelfstandig mee oefenen. Waarom wordt er niet gericht gestuurd op de examenstof 'Kunst en leven'? Docenten mogen het nu helemaal zelf uitzoeken. Bij geen enkel ander vak is de aangereikte stof zo onvoldoende als bij TEHATEX. Er werd nog wel vermeld dat we de artikelen van de VWO-syllabus als uitgangspunt zouden kunnen nemen. Niets was minder waar. Van de onderwerpen uit de VWO-syllabus kwam niets voor in het havo-examen. Kortom: een betere voorbereiding van docenten door het verstrekken van een goede syllabus met leerbare lesstof zou zowel docenten als leerlingen echt helpen. De score van mijn leerlingen is dit jaar de laagste in jaren.
Het examen is (zoals al jaren) véél te talig. Hierdoor lopen er leerlingen vast in de vraagstelling terwijl ze de stof best beheersen. Het correctievoorschrift is niet volledig; in de bespreking van de vakvereniging werden enkele aanvullingen gedaan, die de collega's allemaal goed gingen rekenen, op vakinhoudelijke gronden. Ik heb zelf ook wat aangedragen. Mijn tweede corrector was echter heel strikt, en wilde perse vasthouden aan het CV, en vond de examenbesprekingen maar onzin. hierdoor liepen mijn leerlingen punten mis. ECHTER; degene van die ik de tweede corrector was, had echter heel erg soepel nagekeken. Zij was ook bij de examenbespreking, maar had een heel tegenovergestelde mening, en wilde perse nóg veel meer goed rekenen, ook al hadden we dat antwoord bij de examenbesprekingen niet goed gekeurd. Er viel niet over te praten, wat erg vervelend was. Ik heb het gevoel dat mijn leerlingen hierdoor dubbel benadeeld zijn. En dat het uiteindelijk toch geen eerlijk systeem is, hoe het met dit soort examens qua beoordeling ligt. De syllabus van de HAVO geeft, ondanks de probleemstellingen, nauwelijks enige houvast. De syllabus bestaat uit: een basisstofomschrijving, begrippenlijst, voorbeeldvragen en probleemstellingen, nauwelijks meer duidelijk dan de drie probleemstellingen die er vorige jaren waren, nu waren het er zeven... Dus als de vraag is of er 50% bekend en 50% onbekende kunstwerken in de toets terug kwamen, dan is het antwoord: nul. De syllabus van de HAVO zou nu juist daarin ook enige houvast kunnen geven. Niet persé de kunstwerken, maar wel enige richting. Ik had bijvoorbeeld me veel meer me gefocust (vanwege syllabus VWO) op atelier van kunstenaar; dit kwam helemaal niet aan bod. Dus een vraag of de syllabus iets meer helderheid kan geven!

Ik vind het erg mooie examens. Wat voor mij wel wat problematisch is is het verschil in het nakijken (hoe streng en wat reken ik goed). Het gaat de laatste tijd naar tevredenheid, maar ik heb ook wel eens met een slecht gevoel het gesprek met de tweede corrector afgerond. Wanneer is iets net wel of net niet goed? en hoe bedoeld de leerling het enz. Het is door de multi-interpreteerbaarheid soms ook een koehandel als je niet oppast. Tenminste...; het kunnen erg lange en moeizame gesprekken zijn. Dit speelt nog iets meer bij havo dan bij vwo. Dit naar mijn mening omdat een vwo'er duidelijker formuleert waardoor het makkelijker is om een antwoord goed of af te keuren. Nogmaals; het zijn erg mooie examens en ze doen recht aan het vak, maar het nakijken is wel heel veel werk, en de uiteindelijke score soms toch wat arbitrair.
Te weinig kennisvragen! Taalgebruik is m.n. voor de allochtone leerling een groot struikelblok!
Het Cv veronderstelt soms een antwoord waarbij de vraag onvoldoende richting gevend was. Leerlingen die goed zijn in begrijpend lezen halen ongeacht hun kunstbegrip/kennis een voldoende. Juist verbanden zien tussen kunst, de maatschappij en daarmee de kunststroming zijn belangrijk. Een 'opstap vraag' hoe in voorstelling/vormgeving komt x kunstperiode/stroming terug is afgelopen jaren afgenomen terwijl dit leerlingen wel zou aanzetten tot daadwerkelijk zicht/ begrip op kunst(geschiedenis). Nu zie je voor voorstellingsvragen als opstapvragen in examen terugkomen. Syllabus Havo iets meer inhoudelijk richting geven bijvoorbeeld per probleemstelling hoofdlijnen die per kunstperiode verschillen. Zie ambachtsman/ autonoom/ excentrieke kunstenaar
Tijdens de besprekingen via Vonkc en met 2e correctie bleek steeds dat er nog veel ruimte bij docenten ligt voor interpretatie. Bij de eerste vraag bijvoorbeeld. Het antwoord "skeletbouw". Stond niet in antwoordmodel maar hebben havisten natuurlijk "braaf geleerd". discussie dus over wel/niet goed rekenen. De vragen over de poep van Gilbert en George. Waarom deze kunst niet toegankelijk is? Veel leerlingen antwoordden "omdat mensen niet graag naar poep kijken" of i.d. Tja. Wat mij opviel was dat leerlingen die bij mij de afgelopen twee jaar nooit een voldoende wisten te halen voor mijn tentamens (die over de leerstof van Kunstboek gingen), bij dit examen hoog wisten te scoren. Mijn zwakste leerling haalde zelfs de meeste punten van de klas. Dit betekent dat (behalve de vragen over de Middeleeuwen) de leerlingen zich niet echt kunnen voorbereiden op het examen. Leerlingen die gezakt waren kozen dan ook om die reden ervoor om tekenen niet te gaan herkansen (maar een ander vak). "Bij tekenen kun je je niet voorbereiden, je weet niet wat er komt, het kan over alles gaan". Ik denk dat meer aansluiting bij de methode (bijvoorbeeld Kunstboek) de havo leerlingen meer houvast zou kunnen geven. Het vwo examen van dit jaar zou eigenlijk heel geschikt zijn voor havisten. Dit ging namelijk duidelijk wél over afgebakende leerstof. Voor mij als docent is het nog niet duidelijk in hoeverre de leerstof uit de syllabus voor havo nu behandeld moet worden. Dit blijft erg vaag.

-
-
-
-
-
-
-

9 BIJLAGE 2

Antwoorden open vraag vwo

Ik vond het examen echt een letterlijke overhoring van de syllabus. Voor leerlingen werd weinig gevraagd over andere onderwerpen.
Bij nogal wat open vragen uit het examen waren er meer antwoorden mogelijk dan in het correctiemodel was aangegeven. Bij sommige open vragen uit het examen stuurde de inleidende tekst de leerling in een bepaalde denkrichting. Soms in een andere dan gewenst.
Aanvankelijk vond ik het thema heel leuk en inspirerend. Ik vond echter een aantal vragen van het examen heel vergezocht. (bijv. het vergelijken van de ateliers) Ik denk dat het thema heel ver van de leerlingen af staat, ze zullen zich afvragen wat ze ervan geleerd hebben en waarom ze dit moeten weten.
De tekst in de syllabus is uitstekend maar gaat een bepaalde kant op, bijvoorbeeld als voor l'art pour l'art, en bijvoorbeeld iconologie. Dit jaar liep ik er tegenop dat mijn 2e corrector kunsthistorisch minder kennis had dus een syllabus met iets meer verdieping voor docenten zou erg fijn zijn. Ik snap ook dat niet een uitzondering is en praktisch niet uitvoerbaar.
Mijn grootste kritiek op de syllabus is de structuur ervan. Er zijn geen duidelijke sub/deel-hoofdstukken waardoor de totale tekst erg onoverzichtelijk wordt en eerder een schetsmatig karakter heeft hetgeen lijkt voor te komen uit tijdgebrek. Het kris-kras door de kunstgeschiedenis laveren is natuurlijk leuk, maar op deze manier ben je teveel bezig welk thema waarbij hoort en kun je dus niet de diepte ingaan. Ook lijken er gedeeltes van de tekst zowel in het ene als in het andere hoofdstuk te kunnen worden geplaatst. Leerlingen vinden dit echt onbegrijpelijk. Kortom: er lijkt geen duidelijke keuze te zijn gemaakt wat de afbakening is van de stof per hoofdstuk. Zonder duidelijke uitleg van een docent is de syllabus volledig onbruikbaar.
Het derde hoofdstuk van de syllabus is erg lastig voor de leerlingen. Graag zou ik dit wat uitgebreider of in een andere vorm zien. Het is vrij droge stof die ze moeilijk tot zich nemen, zeker zo aan het einde van de lessen, als er minder concentratie dreigt. Liever dit lastige hoofdstuk eerder in de syllabus en een makkelijkere aan het eind.
Dit is het beste examen in jaren. Leerlingen konden zich goed voorbereiden en kwamen niet weg met wat algemene maatschappelijke kennis. Havo Tehatex kan aan dit type examen een voorbeeld nemen.
Naast het CSE kijken we bij VWO ook het CPE na. Hier komt vaak een hele extra werkdag aan nakijktijd bij. Dit lijkt men te vergeten.
Vind de vraagstellingen in verhouding weinig beeldbeschouwing en kunsthistorisch gericht, wel erg gericht op de onderliggende onderwerpen, waarbij er veel verbanden zijn met overige vakken. Daarnaast erg talig, een beschrijving van max 100 woorden, waarbij de gegeven informatie op het verkeerde been zet, voor slechts 3 punten is overbodig, met een andere vraagstelling hadden de leerlingen ook kunnen nadenken over de betekenis.
Vaak het gevoel dat er meer moet worden gedacht aan wat je van een leerling in deze leeftijd als antwoord kunt verwachten. Soms zijn er antwoorden in het antwoord model waarvan ik denk dat je deze niet van een leerling kunt verwachten. Ook is voor een leerling niet altijd duidelijk wat er bij een vraag precies verwacht wordt.
Ik heb vooral moeite met de lengte van het examen. Ze krijgen het maar net af en dat gaat ten koste van de formulering. Verder is het belangrijk dat als een antwoordmodel iets verwacht daar ook in de vraag naar verwezen moet worden. Leerlingen geven vaak een antwoord dat klopt als je alleen de vraag lees, maar het antwoordmodel verwacht dan meer. Dit levert nogal wat discussie op met collega's. Dit kun je voorkomen door de vraag beter te formuleren.
Mooi dat jullie een hoofdstuk zoals 'Kunst Verklaren' hebben toegevoegd in de syllabus. Zo kom je gedurende het jaar met leerlingen op hele andere gesprekken uit!
Open vragen worden vaak door leerlingen net niet volledig beantwoord. Het antwoord is dan half goed, maar volgens correctiemodel mag er dan geen punt worden toegekend. Het zou de correctie EN het overeenkomen met een tweede corrector bevorderen, als halve punten zouden kunnen worden toegekend.

Te vaak hangt het juist beantwoorden van de vraag af van hoe taalvaardig een leerling is. Zowel de vraag begrijpen als in de strekking van het antwoordmodel antwoorden is vaak de hindernis om een vraag juist te beantwoorden. Dus wordt er vaak taalvaardigheid getoetst in plaats van kunstgeschiedenis en kunstbeschouwing. Om de leerlingen goed voor te bereiden op het examen ben ik dus ook veel leestijd kwijt om ze hierin te trainen terwijl dit meer thuis hoort bij het vak Nederlands (tekstbegrip).
Het examen is erg talig. Bij het nakijken en overleg met tweede corrector gaan er meer discussies over kwesties die te maken hebben met taal, interpretatie en leesvaardigheid dan over vakinhoud. Daarbij blijkt ook bij bepaalde vragen dat een groot gedeelte van leerlingen een bepaalde (in mijn ogen en in de ogen van tweede corrector) logische richting in denkt, die niet terug te vinden is in het antwoordmodel. In de lijn van het antwoordmodel kunnen we de antwoorden dan niet goedkeuren, terwijl het antwoord van de leerlingen wel getuigt van inzicht in de stof. Ik vind dat echt een slechte zaak omdat het hierbij niet gaat over de vakkennis en kunde van leerlingen die hier beoordeeld wordt.
Er mogen wel wat meer vragen gesteld worden over kenmerken van verschillende kunststromingen (reproductie/toepassing).
Ik vind het erg mooie examens. Toch blijft het lastig nakijken. Vooral ook; wanneer zou ik iets goed mogen rekenen. Alhoewel ik (de laatste jaren) zeer tevreden ben over de tweede correctie. VWO kijkt naar mijn mening iets makkelijker na dan havo omdat een vwo'er in de regel duidelijker formuleert. Het is dan ook makkelijker een antwoord goed of af te keuren. Het enige verschil dat dan kan ontstaan is het verschil van inzicht met de tweede corrector. Wanneer een vraag toch goed zou kunnen zijn; in de regel van.... dat maakt toch dat er variabelen kunnen ontstaan.
De semiotiek: hoofdstuk drie, mag beter uitgelegd worden. Eventueel met oefeningen voor de leerling. De vragen hier over in het examen met een beschrijving waren té moeilijk voor de leerling.
Het correctiemodel roept geregeld discussie op. Het zou helpend zijn als er ook voorbeelden van incorrecte antwoorden zouden worden opgenomen.

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

[cvte.nl](https://www.cvte.nl)

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. [Centraleeindtoetspo.nl](https://www.centraleeindtoetspo.nl)

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. [Examenblad.nl](https://www.Examenblad.nl)

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. [Staatsexamensvo.nl](https://www.Staatsexamensvo.nl)

 Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. [Examenbladmbo.nl](https://www.Examenbladmbo.nl)

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. [Staatsexamensnt2.nl](https://www.Staatsexamensnt2.nl)